Risicomonitor 2020-02

Gemeente Leusden

Inhoudsopgave

1. Inleiding ... 3

2. Samenhang en betekenis risicomonitor voor de raad ... 4

3. Ontwikkelingen ... 5

4. Risicoprofiel Algemene dienst ... 7

5. Monitor risico's ... 11

5.1 Jeugdhulp ... 11

5.2 Algemene uitkering ... 13

5.3 Directe gevolgen Coronacrisis ... 14

5.4 Pensioenen & wachtgelden wethouders ... 15

5.5 Bedrijfsvoering risico's ... 16

5.6 WMO ... 18

5.7 Werk, inkomen & participatie ... 20

5.8 Niet halen ombuigingen en taakstellingen ... 22

5.9 Verstrekte leningen & garanties ... 23

5.10 Verbonden en gerelateerde partijen ... 24

5.11 Informatisering ... 25

5.12 Aansprakelijkheid en juridische procedures ... 26

5.13 Fiscale risico's ... 27

5.14 Lagere Afvalopbrengsten ... 28

5.15 Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen ... 30

5.16 Leerlingenvervoer ... 31

5.17 Omgevingswet ... 32

5.18 Lagere opbrengsten bouwleges ... 33

5.19 Peuteropvang en VVE ... 35

1. Inleiding

Voor u ligt het rapport 'Risicomonitor 2020-02'. In dit rapport wordt de gemeenteraad integraal geïnformeerd over de financiële risico's van de gemeente Leusden.

We streven door integraal risicomanagement naar een groter risicobewustzijn en naar een betere beheersing en integrale aanpak van risico's. Bewustwording van risico's is een belangrijke eerste stap naar een betere beheersing. Een betere beheersing van risico's door de organisatie draagt bij aan de kwaliteit van de besluitvorming door het bestuur en het rechtmatig realiseren van gemeentelijke doelstellingen.

Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg kunnen staan en het gesprek hierover te organiseren.
Een belangrijke doelstelling hierbij is het continu organiseren van aandacht voor risico's en hierover met elkaar in dialoog zijn. Met de risico monitor streven we ernaar om risico's tijdig in beeld te krijgen, zodat keuzes maken en bijsturing mogelijk zijn. De risico's worden periodiek (tweemaal per jaar) op gestructureerde wijze in beeld gebracht. Daarnaast zijn risico's en risicobeheersing een vast onderdeel van de planning en control gesprekken in onze organisatie

De monitor is afgebakend tot risico's die bij de algemene dienst kunnen optreden en is als bijlage bij de begroting gevoegd, ter kennisname voor de raad. Voordat wij ingaan op de belangrijkste risico's, geven wij hierna een algemene beschouwing op de risico's en toelichting op de inventarisatie en prioritering van risico's. Het rapport geeft de stand van zaken weer per 1 september 2020 waarbij de geïnventariseerde risico's worden vergeleken met voorgaande risicomonitor 2020-01.

Leeswijzer

In deze monitor komen de volgende zaken aan bod:

- **Samenhang en betekenis risicomonitor voor de raad**. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de samenhang en betekenis risicomonitor voor de raad.
- **Ontwikkelingen**. In hoofdstuk 3 worden de huidige economische situatie belicht, alsmede overige ontwikkelingen die van belang zijn voor de ontwikkeling van onze financiële risico's.
- **Scenario's & Ontwikkeling risicoprofiel.** In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de risicoanalyse en de scenario's die in de risicomonitor worden gehanteerd en de ontwikkeling van ons risicoprofiel.
- **Monitor Risico's**. In hoofdstuk 5 worden de geïnventariseerde risico's beschreven.

2. Samenhang en betekenis risicomonitor voor de raad

De risicomonitor voor de raad is een verdieping op het onderwerp “risicomanagement” in relatie tot de begroting 2021. Een “samenvatting van de risico’s” op hoofdlijnen treft u aan in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing van de begroting 2021.

De monitor is afgebakend tot risico’s die bij de algemene dienst kunnen optreden en is als bijlage bij de voorjaarsnota gevoegd, ter kennisname voor de raad. Voor de risico’s op de grondexploitatie verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid bij de begroting en de laatste door de raad vastgestelde actualisering van de grondexploitaties.

Het doel van de risicomonitor is tweeledig:

1. de raad op verdiepende wijze informeren over de geïnventariseerde/geactualiseerde risico’s;
2. vast te stellen of de weerstandsratio (= norm voor de omvang onze algemene reserve) voldoende is ten opzichte van de door de raad vastgestelde kaders.

Deze kaders zijn opgenomen in het beleidsdocument dat is vastgesteld door raad met de titel “nota risicomanagement”.

3. Ontwikkelingen

Coronavirus

Het coronavirus heeft grote gevolgen voor de gezondheid van Leusdenaren en onze samenleving. Het verloop van de pandemie en hiermee samenhangend de versoepeling of aanscherping van maatregelen is onzeker. Het is nog onduidelijk wanneer er een vaccin beschikbaar zal zijn.

Economische ontwikkelingen

Het Centraal Planbureau (CPB) geeft aan dat door de wereldwijde corona-uitbraak de onzekerheid over de economische ontwikkelingen zeer groot is. Wel is duidelijk dat de economische gevolgen van corona langer bij ons zullen blijven. De Nederlandse economie kromp in het tweede kwartaal van 2020 met 8,5%. Dat is volgens het Centraal bureau voor de Statistiek (CBS) de grootste kwartaalkrimp ooit gemeten.
De Nederlands bank (DNB) meld dat de corona crises grote gevolgen heeft voor de arbeidsmarkt. In april 2020 steeg de werkloosheid naar 314 duizend personen, ofwel 3,4% van de beroepsbevolking tegen 2,9% in maart 2020. Naar verwachting van het CBS zal de werkgelegenheid in personen in 2021 met 2,7% afnemen.

Ontwikkelingen gemeentefonds

Accres ontwikkeling

De rijksuitgaven zullen zich aan het begin van een crisis anticyclisch bewegen. Volgens het principe van ‘gelijk trap op, gelijk trap af’ groeit of krimpt het Gemeentefonds parallel aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Het kabinet heeft besloten dat de extra uitgaven als gevolg van de coronacrisis buiten de uitgavenkaders die mee tellen voor het accres worden geplaatst. Ook zijn de accressen tijdelijk gefixeerd voor de jaren 2020-2021 en is de opschalingskorting voor deze jaren incidenteel geschrapt.

De inkomsten van de overheid lopen terug door dalende consumptie, lager arbeidsinkomsten en tegenvallende winsten. Samen met de steunpakketten van de rijksoverheid en de automatische stabilisatie zorgt dit tot een omvangrijk begrotingstekort, en stijging van de overheidsschuld. Voor de langere termijn houden we hierom rekening met dalende accressen. Hoeveel dat is, hangt af van vele onzekere factoren, en kunnen we nu niet inschatten. We verwachten dat de rijksoverheid de overheidsfinanciën op termijn weer op orde wil gaan brengen. Dit leidt zonder twijfel tot ombuigingen, lastenverzwaringen en dergelijke. Voor gemeenten betekent dit naar verwachting dat op de langere termijn gekort gaat worden op de omvang van gemeentefonds waardoor de algemene uitkering zal afnemen.

Herverdeling gemeentefonds

De invoering van de nieuwe verdeling voor het gemeentefonds wordt verwacht begin 2022. Het is de verwachting dat door de herijking van het gemeentefonds er een verschuiving van de middelen plaats gaat vinden van kleine/middelgrote welgestelde gemeenten naar grote steden en van plattelandsgebieden naar de verstedelijkte gebieden. Het effect voor Leusden zal mogelijk een korting op de algemene uitkering betekenen tussen de 1,4 en 2,8 miljoen euro structureel.

Sociaal Domein

Het rijksbeleid rondom abonnementstarief, autonome factoren als vergrijzing en extramuralisering lijken ervoor te zorgen dat zorgkosten toe nemen en geven druk op onze beschikbare zorgbudgetten. Het is onzeker of het beschikbare zorgbudget toereikend zal zijn. Om de financiële druk te verlichten heeft de rijksoverheid voor de jaren 2019 tot en met 2021 extra (incidentele) middelen voor de uitvoering van Jeugdwet beschikbaar gesteld, en gaat nog onderzoek uitvoeren naar de noodzaak van structureel extra middelen voor Jeugdzorg vanaf 2022.

Door het uitstel van de herijking van het gemeentefonds wordt ook de voorgenomen herverdeling van het budget Voogdij 18+ (als gevolg van de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugd) en de toevoeging van het budget nieuwe doelgroepen Participatiewet met een jaar uitgesteld van 2021 naar 2022. Voor het onderdeel Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang gaat vanaf 2022 ook een nieuwe verdeelsystematiek gelden waarbij de middelen met een ingroeipad van 10 jaar (alleen nieuwe cliënten) worden doorgedecentraliseerd van de centrumgemeenten naar alle gemeenten. De financiële gevolgen hiervan kunnen we op dit moment nog niet inschatten.

De Rijksoverheid wil de regionale samenwerking van gemeenten bij de inkoop van jeugdzorg veranderen met de invoering van de Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen, die delen van de Jeugdwet wijzig. De wetswijziging verplicht gemeenten een gezamenlijke regiovisie op te stellen, waarin staat hoe zij samen kinderbescherming, jeugdreclassering en jeugdhulp inkopen en hoe zij op bovenregionaal niveau de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp willen regelen. Daarvoor moeten de gemeenten een gemeenschappelijke regeling treffen. De financiële gevolgen/risico’s hiervan kunnen we op dit moment nog niet inschatten en zijn nog niet meegenomen bij het opstellen van de risicomonitor.

4. Risicoprofiel Algemene dienst

Het risicoprofiel, het totaal van de omvang van de geïnventariseerde risico's geven wij weer aan de hand van een drietal scenario's, namelijk het optimistische scenario, het pessimistisch scenario en het midden scenario Het midden scenario beschouwen we als meest realistisch en worden in onze begroting en jaarrekening in relatie gebracht met het berekende benodigde weerstandsvermogen. De bedragen in de scenario's zijn tot stand gekomen door middel van een doorrekening van ons risicomodel en op basis van input van beleidsadviseurs en financieel adviseurs. Aan de hand van een indicatieve inschatting zijn de risicobedragen gekwantificeerd. De belangrijkste risico's die uit deze inventarisatie naar voren komen zijn in deze risicomonitor opgenomen.

In deze monitor geven wij een meerjarige beeld van de risico's weer. In de meest voorkomende gevallen wordt het risicobedrag voor 2021 ook gehanteerd voor de overige jaren. In de gevallen waar wij een redelijke inschatting kunnen maken op welk begrotingsjaar het risicobedrag betrekking heeft zullen de risicobedragen duidelijk verschillen. Hierdoor ontstaat een beter inzicht in het totale financiële risico van de algemene dienst in meerjarenperspectief. Per scenario worden de belangrijkste uitgangspunten beknopt aangegeven en vervolgens worden de risicobedragen in meerjarenperspectief weergeven.

Wij willen benadrukken dat de uitkomsten van de scenario's geen voorspelling geven van de werkelijkheid, maar inzichten geven wat er gebeurt als er op meerdere onderdelen van de gemeentelijke begroting sprake is van tegenvallende ontwikkelingen en stress (gevoeligheidsanalyse). De uitkomsten moeten daarom ook met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd en beseft moet worden dat een verkenning van een toekomstige situatie gepaard gaat met inherente beperkingen en onzekerheden.

Optimistische scenario

- In het optimistische scenario is verondersteld dat de uitbraak van het corona virus in 2021 onder controle is, waardoor de onzekerheid bij huishoudens en bedrijven afneemt en de economie sneller op gang komt. Consumenten en bedrijven zijn optimistisch gestemd over het op gang komen van de economie. Bedrijven doen extra investeringen om in te spelen op de nieuwe mogelijkheden na corona. Verschuivingen in werkgelegenheid tussen bedrijfstakken vinden snel plaats, waardoor de werkloosheidstijging beperkt blijft. De toename bijstandscliënten blijft in 2021 beperkt tot 5%. De opbrengsten bouwleges dalen met ingang van 2021 met 10%.
- Als gemeente worden we aangesproken op onze garantstelling voor leningen voor 1% van het totaal aan gemeentegaranties.
- Ook veronderstellen we in het optimistische scenario dat de groei van de zorg in natura voor Jeugdzorg jaarlijks met 5% toeneemt en voor de WMO jaarlijks met 7,5%.
- Voor de algemene uitkering gaan we uit dat de herverdeling van het gemeentefonds in 2022 een korting van 4% tot gevolg heeft met een ingroei pad van 3 jaar.

Risico's optimistische scenario	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering	50.000	650.000	1.100.000	1.600.000
Jeugdhulp	120.000	170.000	100.000	100.000
WMO	185.000	370.000	570.000	800.000
Directe gevolgen Coronacrisis	85.000	45.000	35.000	0
Niet halen ombuigingen en taakstellingen	160.000	170.000	190.000	190.000
Werk, inkomen & participatie	120.000	120.000	120.000	120.000
Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen	160.000	190.000	205.000	205.000
Pensioenen & wachtgelden wethouders	200.000	200.000	200.000	200.000
Bedrijfsvoeringrisico's	100.000	110.000	110.000	110.000
Fiscale risico's	100.000	50.000	50.000	50.000
Leningen en garanties	90.000	90.000	90.000	90.000
Verbonden en gerelateerde partijen	30.000	30.000	30.000	30.000
Aansprakelijkheid en juridische procedures	60.000	60.000	60.000	60.000
Informatisering	35.000	35.000	35.000	35.000
Lagere Afvalopbrengsten	30.000	20.000	20.000	20.000
Leerlingenvervoer	10.000	10.000	10.000	10.000
Peuteropvang en VVE	0	0	0	0
Lagere opbrengsten bouwleges	P.M	P.M	P.M	P.M
Omgevingswet	P.M	P.M	P.M	P.M
Totaal:	**1.535.000**	**2.320.000**	**2.925.000**	**3.620.000**

Midden scenario

- In het midden scenario gaan we uit van geleidelijk herstel vanaf het derde kwartaal 2020 door heropening van bedrijven na de lock-down. In dit scenario gaan we uit dat de pandemie niet opnieuw opleeft en dat herinvoering van contactbeperkende maatregelen niet nodig is. Productie en werkgelegenheid zijn eind 2021 nog onder het pre-corona niveau. De werkloosheid loopt hierbij verder op naar 7%. Het effect van de steunmaatregelen op de overheidsbegroting is groot maar dragelijk. Behalve door deze maatregelen verslechterd het begrotingssaldo ook door lagere belastinginkomsten en hogere werkloosheiduitkeringen. Het aantal bijstandscliënten groeit in 2021 met 10%. De opbrengsten bouwleges dalen met ingang van 2021 met 20%.
- Als gemeente worden we aangesproken op onze garantstelling voor leningen voor 3,5% van het totaal aan gemeentegaranties.
- Ook veronderstellen we in het optimistische scenario dat de groei van de zorg in natura voor Jeugdzorg jaarlijks met 7,5% toeneemt en voor de WMO jaarlijks met 10%.
- Voor de algemene uitkering gaan we uit dat de herverdeling van het gemeentefonds in 2022 een korting van 6% tot gevolg heeft met een ingroei pad van 3 jaar.

Risico's middenscenario	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering	125.000	1.075.000	1.525.000	2.725.000
Jeugdhulp	450.000	590.000	600.000	680.000
WMO	490.000	810.000	1.170.000	1.580.000
Directe gevolgen Coronacrisis	200.000	90.000	70.000	0
Niet halen ombuigingen en taakstellingen	320.000	350.000	380.000	380.000
Werk, inkomen & participatie	195.000	195.000	195.000	195.000
Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen	390.000	450.000	480.000	480.000
Pensioenen & wachtgelden wethouders	300.000	300.000	300.000	300.000
Bedrijfsvoeringrisico's	250.000	280.000	280.000	280.000
Fiscale risico's	200.000	120.000	110.000	110.000
Leningen en garanties	130.000	130.000	130.000	130.000
Verbonden en gerelateerde partijen	90.000	90.000	90.000	90.000
Aansprakelijkheid en juridische procedures	90.000	90.000	90.000	90.000
Informatisering	100.000	80.000	80.000	80.000
Lagere Afvalopbrengsten	55.000	35.000	35.000	35.000
Leerlingenvervoer	30.000	30.000	30.000	30.000
Peuteropvang en VVE	20.000	0	0	0
Lagere opbrengsten bouwleges	P.M	P.M	P.M	P.M
Omgevingswet	P.M	P.M	P.M	P.M
Totaal:	**3.435.000**	**4.715.000**	**5.565.000**	**7.185.000**

Pessimistisch scenario

- In het pessimistische scenario gaan we uit van een serieuze opleving van de infectiegraad (een ‘tweede golf’ en een nieuwe lockdown-periode, met strikte contact beperkende maatregelen. Daarna treedt een langdurige transitieperiode aan tot medio 2021. Het lukt tijdens de lock-down niet om de verspreiding van het virus halt toe te. De wereldeconomie beland in een zware recessie. Economisch herstel treed pas op in het voorjaar 2022. De werkloosheid loopt op naar 8 tot 10%.Door het gure economische klimaat en door de veronderstelde aanhoudende steunpakketten blijft het begrotingstekort in 2021 historisch hoog. Het aantal bijstandscliënten groeit in 2021 met 20%. De opbrengsten bouwleges dalen met ingang van 2021 met 40%.
- Als gemeente worden we aangesproken op onze garantstelling voor leningen voor 5% van het totaal aan gemeentegaranties.
- Ook veronderstellen we in het optimistische scenario dat de groei van de zorg in natura voor Jeugdzorg jaarlijks met 10% toeneemt en voor de WMO jaarlijks met 12,5%.
- Voor de algemene uitkering gaan we uit dat de herverdeling van het gemeentefonds in 2022 een korting van 8% tot gevolg heeft met een ingroei pad van 3 jaar.

Risico's pessimistisch scenario	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering	200.000	1.465.000	1.915.000	3.815.000
Jeugdhulp	850.000	830.000	830.000	830.000
WMO	800.000	1.260.000	1.800.000	2.420.000
Directe gevolgen Coronacrisis	580.000	170.000	140.000	0
Niet halen ombuigingen en taakstellingen	475.000	520.000	560.000	560.000
Werk, inkomen & participatie	295.000	295.000	295.000	295.000
Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen	620.000	735.000	795.000	795.000
Pensioenen & wachtgelden wethouders	400.000	400.000	400.000	400.000
Bedrijfsvoeringrisico's	550.000	380.000	380.000	380.000
Fiscale risico's	270.000	170.000	160.000	160.000
Leningen en garanties	190.000	190.000	190.000	190.000
Verbonden en gerelateerde partijen	150.000	150.000	150.000	150.000
Aansprakelijkheid en juridische procedures	160.000	160.000	160.000	160.000
Informatisering	160.000	125.000	125.000	125.000
Lagere Afvalopbrengsten	80.000	50.000	50.000	50.000
Leerlingenvervoer	50.000	50.000	50.000	50.000
Peuteropvang en VVE	30.000	0	0	0
Lagere opbrengsten bouwleges	P.M	P.M	P.M	P.M
Omgevingswet	P.M	P.M	P.M	P.M
Totaal:	**5.860.000**	**6.950.000**	**8.000.000**	**10.380.000**

Duiding risicoprofiel

Voor duiding van ons risicoprofiel richten we ons op de risicobedragen voor 2021 per scenario:

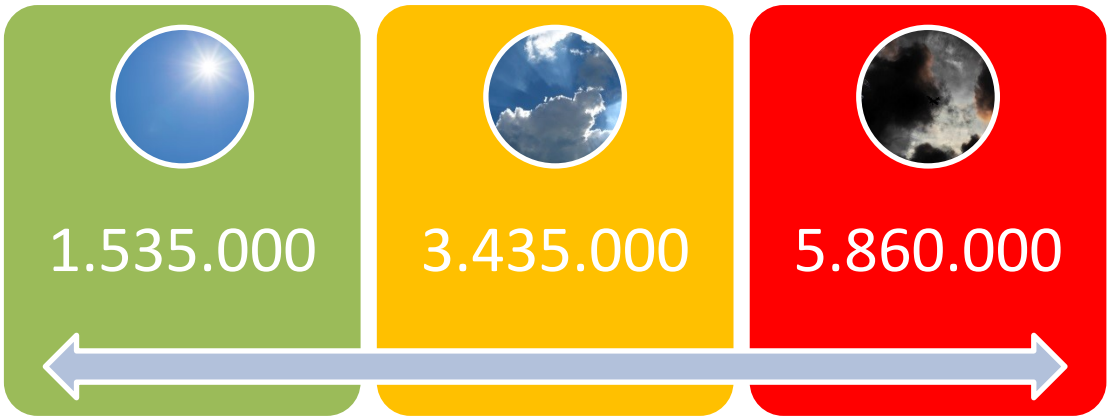

De gevolgen van het coronavirus geeft een significante impact op ons risicoprofiel. Dit uit zich bijvoorbeeld in hogere risico's ten aanzien van de bijstand, lagere inkomsten aan belastingen, verhuur, etc. In combinatie van de risico's in het sociaal domein ten aanzien van stijgende zorgkosten en risico's ten aanzien van de herijking van het gemeentefonds die op ons afkomt wordt het een uitdaging om de komende jaren onze risico's goed te beheersen om onze financiële positie gezond te houden. De totaalbedragen per scenario lopen erg uiteen wat een extra indicator is dat de uitkomsten per scenario erg onzeker zijn. In hoofdstuk 5 wordt nadere duiding gegeven aan de weergeven risico's.

5. Monitor risico's

5.1 Jeugdhulp

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Kiel

Omschrijving risico

Aangezien hier sprake is van een zogenaamde open einde regeling bestaat het risico dat het aantal en de omvang van de aanvragen / toekenningen het beschikbare budget gaat overschrijden. Om meer grip te krijgen op de kostenontwikkeling in de Jeugdhulp is de Jeugdzorg grotendeels regionaal ingekocht bij de Breed Spectrum Aanbieders die grotendeels werken met een taakstelling. Daarnaast wordt in de voorkant ingezet op minder en anders beschikking door het lokale wijkteam. Hierbij is goedkoopst adequaat en goed is goed genoeg leidend. De toegang van de jeugd geestelijke gezondheidszorg (toegang voor 60% huisartsen) en bepalingen jeugdhulp dyslexie (toegang via de samenwerkingsverbanden van het onderwijs) sturen we actief bij door de pilot POH-SOHJGGZ en pilot poortwachter dyslexie. In 2018 heeft de poortwachter dyslexie een significante daling laten zien in de instroom behandeling dyslexie, echter de jaren 2019 en 2020 laten een stabiel beeld zien. Van de pilot POH-SOHJGZZ verwachten in 2021 het effect te zien op de instroom op de gespecialiseerde Jeugdzorg.

De kans bestaat dat de vraag naar jeugdhulp de komende tijd meer toeneemt dan het budget en de beschikbare capaciteit. Daarnaast kunnen een laagdrempelige toegang en vroege signalering het aantal zorgvragen doen toenemen. We weten echter dat een fors deel van de overschrijdingen juist op die jeugdhulp zit waarbij wij niet of slechts lokaal beperkt sturing hebben, zoals de maatschappelijke trend dat er steeds vaker beroep wordt gedaan op de Jeugdzorg wanneer bijvoorbeeld kinderen niet passen binnen de kaders van het onderwijs. Daarnaast hebben we weinig invloed op juridische maatregelen die leiden tot hoge jeugdzorgkosten. De effecten van de transformatie, die wij kwaliteit en kostenbewust gestuurd vormgeven, zijn nu nog niet allemaal financieel te vertalen.

We willen uiteindelijk toe naar een stevige sociale basisinfrastructuur met vroege signalering en steunende netwerken; noodzakelijke professionele hulp die buiten instellingen en liefst thuis, in een gezin of op school wordt gegeven. Dit is een continue proces en de beweging naar voren is nog niet volledig gerealiseerd en de financiële effecten daarvan zijn niet eenvoudig te meten. De kans bestaat dat we de hulp de komende jaren dus nog niet binnen het gegeven budget kunnen realiseren, echter de groeicurve kunnen we wel minder snel laten groeien.

Imagorisico
De laatste jaren is de jeugdhulp met enige regelmaat in het nieuws geweest vanwege fouten of tekortkomingen met betrekking tot individuele cliënten. Het is niet reëel om te denken dat de gemeente er voor kan zorgen dat voortaan alle tekortkomingen worden voorkomen. Jeugdhulp blijft mensenwerk. Als een cliënt of familie contact opneemt met de pers loopt de gemeente groot risico op (imago)schade .
Stimuleren van eigen kracht en normaliseren bij (te) hoge verwachtingen bij ouders van hun kind kan bij de toegang discussies en bezwaren opleveren. Het is niet "u vraagt, wij draaien ". Het beeld van Lariks als een vraaggerichte en cliëntondersteunende organisatie kan onder druk komen te staan.

Gerelateerde risico's

Het risico op geen structurele extra rijksmiddelen Jeugdzorg heeft een relatie met het risico jeugdzorg en is financieel meegenomen bij de risicobedragen van de algemene uitkering. Vanwege de taakstellingen in het Sociaal Domein is er een relatie met het risico op het niet halen van de ombuigingen en taakstellingen. De eventuele invoering van de Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen zal naar waarschijnlijkheid tot een relatie met onze risico's op verbonden en gerelateerde partijen zorgen.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	120.000	450.000	850.000
Risicobedrag 2022	170.000	590.000	1.090.000
Risicobedrag 2023	100.000	600.000	1.220.000
Risicobedrag 2024	100.000	680.000	1.440.000

Ontwikkeling risico

Voor ons midden scenario gaan we ervan uit dat de zorgkosten jaarlijks toenemen met 7,5%. Ook nemen we mee dat de risicoverevening voor Leusden negatief bijgesteld kan worden. Ten opzichte van de voorgaande risicomonitor is het risicobedrag voor 2021 met € 150.000 gedaald. Dit is mede het gevolg van de gemaakte afspraken met de zeven 'breed spectrum aanbieders' en die in begroting zijn verwerkt.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Bij gelijke geschiktheid van verschillende voorzieningen, zetten we in op de goedkoopst adequate voorziening. We werken aan kostenbewustzijn in de hele (jeugdhulp)keten. Dit doen we door betere afstemming en samenwerking tussen de verschillende professionals te stimuleren en door het datagestuurd inrichten van het jeugdstelsel. Ook maken we afspraken dat de verwijzers beter gebruik maken van voorliggende, collectieve voorzieningen. Waar nodig ontwikkelen we, samen met onze partners, nieuwe voorliggende voorzieningen.
2. Met een actief preventiebeleid proberen we te voorkomen dat kleine vragen tot grotere problemen leiden. Meer gebruik van voorliggende voorzieningen voor jeugdhulp zal leiden tot minder vraag naar (specialistische) individuele jeugdhulpvoorzieningen. Daarmee streven we op termijn naar verlaging van de (repressieve) kosten voor jeugdhulp
3. Er wordt ingezet op ketenregie en ketensamenwerking waarbij de verbinding tussen onderwijs, 1ste lijnszorg, gespecialiseerde zorg en welzijn.
4. Met Lariks maken we afspraken om strikter het beleid, zoals verwoord in het beleidskader, de verordening en de beleidsregels, toe te passen. Waar nodig passen we de verordening, beleidsregels en werkinstructies aan.
5. We ontwikkelen accountmanagement (met de aanbieders). Daarbij sluiten we enerzijds aan bij de regionale gesprekken met de grote aanbieders die door Amersfoort worden georganiseerd. Anderzijds gaan we zelf op structurele basis in gesprek met de belangrijkste lokale aanbieders en maken nieuwe afspraken over resultaten en wacht- en doorlooptijden.
6. We hebben een plan van aanpak ontwikkeld met ruim pakket aan maatregelen. We maken onderscheid tussen kosten besparen (het huidige kostenniveau verlagen) en kosten beheersen (de huidige kosten niet verder laten stijgen). Het accent ligt vooral op het sturen op de toegang tot ondersteuning.
7. De egalisatiereserve Sociaal Domein aanwenden zodat fluctuaties tijdelijk kunnen worden opgevangen.

5.2 Algemene uitkering

Paragraaf: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Portefeuillehouder: Wethouder Vos

Omschrijving risico

De Algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente en tevens een belangrijke risicofactor. De hoogte van de uitkering wordt bepaald door het Rijk en is afhankelijk van de omvang en verdeling van het Gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de rijksbegroting. De risico's worden gevormd door:

De ontwikkeling van het accres

Volgens het principe van 'gelijk trap op, gelijk trap af' groeit of krimpt het Gemeentefonds parallel aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Rijksbezuinigingen of onderuitputting betekenen voor de gemeente een korting op de algemene uitkering.

Taakmutaties

Deze gaan in veel gevallen zoals bijvoorbeeld bij decentralisatie van taken van Rijk naar gemeenten gepaard met negatieve herverdeeleffecten en effecten in de sfeer van open eind financiering.

Herverdeling gemeentefonds

Het is de verwachting dat door de herijking van het gemeentefonds er een verschuiving van de middelen plaats gaat vinden van kleine/middelgrote welgestelde gemeenten naar grote steden en van plattelandsgebieden naar de verstedelijkte gebieden. Het effect voor Leusden zal mogelijk een korting op de algemene uitkering betekenen tussen de 1,4 en 2,8 miljoen euro structureel.

BTW-compensatiefonds (BCF)

Het Rijk heeft de voorschotregeling BCF gewijzigd waarbij de ruimte onder het BCF plafond niet meer op voorhand aan de gemeenten wordt uitgekeerd via de Algemene Uitkering, maar pas achteraf op basis van de werkelijk door de gemeenten gecompenseerde BTW. Het risico bestaat dat gemeenten meer BTW gaan compenseren waardoor het plafond zal worden overschreden en er een uitname uit het Gemeentefonds zal worden gedaan.

Extra middelen Jeugdzorg

Bij de meicirculaire 2019 hebben wij aanvullende rijksmiddelen ontvangen om de tekorten op de jeugdzorg deels op te kunnen vangen. Deze middelen zijn echter niet structureel en lopen tot en met 2021. In afwachting van de resultaten van aanvullend onderzoek naar de tekorten Jeugd hebben wij na afstemming met de provinciaal toezichthouder vanaf 2022 een stelpost van € 415.000 structureel opgenomen. Het risico bestaat dat deze middelen niet door het rijk beschikbaar zullen worden gesteld.

Gerelateerde risico's

Het risico op geen structurele extra rijksmiddelen Jeugdzorg heeft een relatie met het risico jeugdzorg en is financieel meegenomen bij de risicobedragen van de algemene uitkering.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	50.000	125.000	200.000
Risicobedrag 2022	650.000	1.075.000	1.465.000
Risicobedrag 2023	1.100.000	1.525.000	1.915.000
Risicobedrag 2024	1.600.000	2.725.000	3.815.000

Ontwikkeling risico

Ten opzichte van de voorgaande risicomonitor is het risicobedrag voor 2021 gedaald met € 225.000 omdat het acres en BCF plafond voor 2021 zijn vastgezet. In de risicobedragen 2022 en verder wordt het risico op geen extra middelen Jeugdzorg en vooral de herverdeeleffecten herijking gemeentefonds zichtbaar in de risicobedragen. Bij grote herverdeeleffecten is het gebruikelijk dat het rijk gemeenten compenseert door een ingroei pad te bieden waarmee gemeenten meer tijd hebben om nadelige gevolgen van keuzes in rijksbeleid voor de eigen begroting op te kunnen opvangen. Wij gaan in onze risicobedragen uit van een ingroei pad van 3 jaar.

Acties (beheersmaatregelen)

Forse afwijkingen worden zoveel mogelijk voorkomen en verkleind door het realistisch en stabiel ramen van uitkeringen.

5.3 Directe gevolgen Coronacrisis

Programma: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

In onze gesignaleerde risico's hebben we zover mogelijk rekening gehouden met de gevolgen van de coronacrises. Voor een aantal risico's die direct verband houden met de uitbraak van het coronavirus hebben we deze samengevoegd onder het kopje 'direct gevolgen coronacrisis'.

Lagere belastingopbrengsten

Als gevolg van het corona virus is het de verwachting dat de belastingopbrengsten lager gaan worden door betalingsproblemen of kwijtschelding van belastingen. Vanwege het coronavirus zal het aantal overnachtingen door toeristen in aanzienlijk lager zijn waardoor ook de toeristenbelastingen lager zal uitvallen. Ook verwachten wij een verhoogde leegstand wat gevolgen heeft voor de opbrengsten van onroerendezaakbelasting [OZB] betreffende de niet-woningen (panden die niet of slechts voor een deel voor woondoeleinden gebruikt worden, zoals kantoren, winkels en bedrijfspanden) en de grond waarop deze panden staan. Ook is het mogelijk dat dat door financiële problemen die corona gerelateerd zijn er meer beroep op kwijtschelding van gemeentelijk belastingen gedaan zal worden.

Lagere verhuur en reclame inkomsten

In het geval van een nieuwe lock-down zal de verplichte sluiting van sportvelden en sportzalen leiden tot minder verhuurinkomsten. Daarnaast verwachten dat als gevolg van de Coronacrisis er minder behoefte zal zijn aan reclame uitingen waardoor vergoedingen van buitenreclame-exploitanten voor het gebruik van onze openbare ruimte lager gaan uitvallen.

Zwembad

In het geval van een nieuwe lock-down zal de exploitant van het zwembad mogelijk een beroep doen op vergoeding van haar gemaakte kosten in de exploitatie.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	85.000	200.000	580.000
Risicobedrag 2022	45.000	90.000	170.000
Risicobedrag 2023	35.000	70.000	140.000
Risicobedrag 2024	0	0	0

Ontwikkeling risico

De risicobedragen zijn voor het midden scenario naar beneden bijgesteld ten opzichte van de vorige monitor omdat we In dit scenario er van uitgaan we dat de pandemie niet opnieuw opleeft en dat herinvoering van contact beperkende maatregelen niet nodig is. Ook houden we rekening met eventuele compensatie van het Rijk. In de risicobedragen van 2022 en de daaropvolgende jaren is het effect van minder OZB structureel opgenomen.

Acties (beheersmaatregelen)

Wij volgen de ontwikkelingen van het coronavirus en de bijhorende risico's. In onze P&C producten rapporteren wij over de (mogelijk) gevolgen hiervan en de maatregelen die wij nemen om hiermee om te gaan.

5.4 Pensioenen & wachtgelden wethouders

Programma/paragraaf: Domein Bestuur
Portefeuillehouder: Burgemeester Bouwmeester

Omschrijving risico

Gemeenten zijn eigenrisicodrager ten aanzien van de pensioenrechten van hun politieke ambtsdragers. Dit houdt in dat zij de opgebouwde pensioenen over de periode dat een wethouder actief is, alsmede over de wachtgeldperiode, zelf uitbetalen en daarmee samenhangende risico's zelf dragen. Toekomstige pensioenaanspraken van wethouders worden gedekt uit de voorziening wethouder pensioenen. De hoogte van deze voorziening wordt elk jaar opnieuw berekend. Ten aanzien van deze voorziening lopen wij het risico dat er een lange tijd pensioen uitbetaald moet worden, indien wethouders ouder worden dan waar volgens de sterftetabellen van uit is gegaan. Dit is het zogenaamde langlevenrisico.

Daarnaast moet de opgebouwde reserve renderen zodat de gemeente het doelvermogen bij elkaar heeft op de pensioengerechtigde leeftijd van de wethouder. Een gemeente is hiervoor minder toegerust dan bijvoorbeeld het ABP vanwege het verplichte schatkistbankieren. De laatste jaren zijn extra stortingen noodzakelijk gebleken vanwege een toenemende levensverwachting en de verlaging van de rekenrente.

Vooral de daling van de gehanteerde rekenrente voor de toekomstige gepensioneerde wethouders als gevolg van de dalende rente op de kapitaalmarkt heeft grote invloed gehad op de waardering van de voorziening.

Wachtgeld wethouders

Om wethouders te beschermen tegen de gevolgen van werkloosheid na het wethouderschap geldt een wachtgeldregeling. Na het wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa).

Tot slot is er het arbeidsongeschiktheidsrisico van een actieve wethouder. Zolang de (oud)wethouder arbeidsongeschikt blijft, heeft hij onder voorwaarden recht op doorbetaling van zijn wedde en wachtgeld en eventueel ook op een verlenging van de uitkering van het wachtgeld.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	200.000	300.000	400.000
Risicobedrag 2022	200.000	300.000	400.000
Risicobedrag 2023	200.000	300.000	400.000
Risicobedrag 2024	200.000	300.000	400.000

Ontwikkeling risico

Onze risico inschatting is ten opzichte van de vorige risicomonitor niet gewijzigd. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

Bij het opstellen van de jaarrekening zal, op basis van actuariële waarde berekeningen, de voorziening wethouder pensioenen geactualiseerd worden.

5.5 Bedrijfsvoering risico's

Paragraaf: Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

Algemene risico’s

Het runnen van een bijzonder bedrijf als een gemeente brengt risico met zich mee. Het risico bestaat dat er bestuurlijke besluiten worden genomen waarvan de (financiële consequenties) onvoldoende in beeld zijn (gebracht).

Knelpunten personele bezetting

De gemeente Leusden is een kleine gemeente. Het zelfstandig uitvoeren van uitvoerende en ondersteunende taken brengt een bedrijfsvoering risico met zich mee. Op piekmomenten kan er al snel sprake zijn van een kwantitatieve en kwalitatieve onderbezetting. De gemeente zal dan externe capaciteit aan moeten trekken.

Vanwege het corona virus houden we rekening met extra inhuur voor het opvangen inhaal werkzaamheden van onze frontoffice/dienstverlening. Daarnaast verwachten wij hogere kosten voor het handhaven van de 1,5 meter samenleving door extra inzet BOA's.

Aanpassingen werkomgeving

De kantooromgeving vereist mogelijk aanpassingen om werken en anderhalf meter afstand houden mogelijk te maken.

Exploitatie eet-werkcafé Huis van Leusden

De exploitant van het eet-werk café in het Huis van Leusden heeft de opgave om het eet-werk café op een voor de gemeente budgettair neutrale wijze uit te baten. Hierbij bestaat het risico dat er in het exploitatiemodel op termijn onvoldoende inkomsten worden gegenereerd om in de voorliggende opgave te kunnen voldoen.

Archivering bouwvergunningen

In 2021 moet de gemeente Leusden de overbrenging van de bouwvergunningen van 20 jaar en ouder naar Archief Eemland realiseren. Overbrenging kan in fysieke, papieren vorm of door digitale overbrenging. Momenteel worden beide opties overwogen en uitgewerkt in een businesscase.

E-depot

Archief Eemland heeft de intentie om een e-depot te realiseren en in gebruik te nemen. Onder een e-depot wordt verstaan het geheel van organisatie, beleid, processen, procedures, financieel beheer, medewerkers, databeheer, databeveiliging en aanwezige hard- en software, dat duurzaam beheren en raadplegen van te bewaren digitale informatie mogelijk maakt. De aansluiting op een e-depotvoorziening vereist een bepaald kwaliteitsniveau van de informatievoorziening van de gemeente die mogelijk extra investeringen vraagt. Daarnaast bestaat het risico dat de bijdrage aan Archief Eemland door het doorbelasten van de kosten van het e-depot toe gaat nemen.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	100.000	250.000	550.000
Risicobedrag 2022	110.000	280.000	380.000
Risicobedrag 2023	110.000	280.000	380.000
Risicobedrag 2024	110.000	280.000	380.000

Ontwikkeling risico

Voor de risicobedragen 2021 wordt rekening gehouden met extra kosten vanwege de corona maatregelen. In de risicobedragen 2021 is vooral in het pessimistisch scenario rekening gehouden met extra uitgaven voor het digitalisering van het archief. Tot 2021 is er incidentele dekking voor het eetwerkcafé, waardoor de risicobedragen na 2021 toenemen.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Wij gebruiken van onze P&C cyclus en interne controle op de processen om de interne beheersing zo optimaal mogelijk te krijgen.
2. Om personele knelpunten op te vangen maken wij gebruik van een centraal knelpunten budget en een flexibele schil.

5.6 WMO

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Van Beurden

Omschrijving risico

Corona

Sinds maart 2020 zijn we in de ban van het Coronavirus. Bepaalde financiële effecten voor wat betreft maatwerk en extra kosten worden door het Rijk gecompenseerd. Op dit moment is nog onbekend welke aanvullende gevolgen Corona allemaal heeft voor 2021 en in welke mate we hiervoor dan worden gecompenseerd. We weten bijvoorbeeld dat de 1.5 meter samenleving gevolgen heeft voor de invulling en uitvoering van de dienstverlening specifiek voor collectieve ondersteuning en vanuit voorliggende voorzieningen. Zo zal er gewerkt moeten worden met kleinere groepen en de noodzaak voor meer vierkante meters om uitvoering te kunnen geven aan ondersteuning conform de RIVM Maatregelen. Dit heeft tot gevolg dat er meerkosten zijn. Aanvullend is de impact op de mentale gezondheid door de Lockdown nog niet bekend, maar de verwachting is dat dit op termijn leidt tot een toename van zorgvragen voor zowel psychische als praktische ondersteuning. Een deel van deze vormen van ondersteuning valt onder de gemeentelijke financiering Wmo.

Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden

Met decentralisaties zet het Rijk versneld in op extramuralisering van de GGZ en langer thuis wonen en hierdoor de stijgen ook de Wmo- kosten omdat er een groter beroep wordt gedaan op de Wmo. Aangezien hier sprake is van een zogenaamde open einde regeling bestaat het risico dat het aantal en de omvang van de aanvragen / toekenningen het beschikbare budget gaat overschrijden.

Huishoudelijke Hulp

De verhoogde salarisschalen in de thuiszorgsector, de steeds weer toenemende regeldruk van het Rijk op het gebied van contracteren en inkoop van zorg leidt wederom tot een kosten opdrijvend effect op onze bestedingen voor de huishoudelijke hulp. Door de dubbele vergrijzing (het verschijnsel dat niet alleen de groep ouderen een relatief groter aandeel vormt van de Nederlandse, maar dat tevens de gemiddelde leeftijd steeds hoger komt te liggen, waardoor de vergrijzing op twee manieren toeneemt) en het hanteren van een vaste eigen bijdrage (abonnementstarief) zal de vraag naar huishoudelijke hulp blijven toenemen.

Invoering Wmo-abonnementstarief

Met de invoering van het abonnementstarief voor de Wmo gaan huishoudens die gebruik maken van een Wmo-voorziening een vast tarief betalen. Deze maatregel heeft een aanzuigende werking, want ook mensen die eerst geen beroep op de Wmo deden, gaan dat nu wellicht wel doen. De compensatie die het Rijk de gemeenten biedt, is alleen voor de mensen die nu gebruikmaken van de Wmo. Het risico voor extra uitgaven door de aanzuigende werking wordt maar voor een deel gecompenseerd.

Tijdelijk verblijf Licht Verstandelijk Beperkten

De kosten voor tijdelijk verblijf Licht Verstandelijk Beperkten (LVB,) die tot en met 2019 door de regio nog vanuit het budget Beschermd Wonen (BW) konden worden opgevangen, gaan vanaf 2020 aan de regiogemeenten worden doorbelast. Een aantal regiogemeenten hebben daarvoor, op basis van de vanaf 2018 ontvangen rijksmiddelen voor LVB, de begroting al bijgesteld waarbij zij noodgedwongen dekking hebben moeten vinden buiten de begroting van het Sociaal Domein. Wij wachten op cijfers vanuit de regionale Centrale Toegang (CT), over de werkelijk te verwachten kosten voor Leusden en willen daarbij ook de relatie

leggen met de gefaseerde doordecentralisatie van de BW middelen aan de gemeenten vanaf 2022 e.v.. Wij zullen de financiële gevolgen bij de najaarsnota 2020 in onze begroting verwerken.

Doordecentralisatie Beschermd wonen

Rijk en gemeenten hebben afgesproken in tien jaar tijd tot een gefaseerde invoering van het objectief verdeelmodel voor beschermd wonen te komen en ook de doordecentralisatie op dit onderdeel in die tijd voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat in die periode geleidelijk overstapt wordt van de huidige historische verdeling over centrumgemeenten naar een volledig objectieve verdeling over alle gemeenten. Vanaf 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld. De centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten. De nieuwe cliënten vallen vanaf dat moment onder de verantwoordelijkheid van alle gemeenten. Of deze doorcentralisatie positief dan wel negatief uitpakt en om welke bedragen het daarbij gaat is in dit stadium nog niet in te schatten.

Gerelateerde risico's

Het risico WMO heeft een relatie met het risico Jeugdzorg vanwege de kostenoverschrijdingen in het sociale domein en de overeenkomsten in beleid en processen. Vanwege de taakstellingen in het Sociaal Domein is er een relatie met het risico op het niet halen van de ombuigingen en taakstellingen.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	120.000	230.000	410.000
Risicobedrag 2022	120.000	390.000	820.000
Risicobedrag 2023	140.000	710.000	1.300.000
Risicobedrag 2024	340.000	1.080.000	1860.000

Ontwikkeling risico

Voor ons midden scenario gaan we ervan uit dat de zorgkosten in 2021 ten opzichte van de geprognosticeerde zorgkosten 2020 toenemen met 5%. Voor het risico ten aanzien kosten voor tijdelijk verblijf Licht Verstandelijk Beperkten (LVB) zijn de ontvangen rijksmiddelen voor LVB gebruikt als indicatie voor het risicobedrag.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Wij zullen de ontwikkeling van de kosten nauwlettend blijven monitoren en bijsturen indien dit noodzakelijk mocht zijn.
2. Met Lariks maken we afspraken om strikter het beleid, zoals verwoord in het beleidskader, de verordening en de beleidsregels, toe te passen. Waar nodig passen we de verordening, beleidsregels en werkinstructies aan.
3. We ontwikkelen accountmanagement (met de aanbieders). Daarbij sluiten we enerzijds aan bij de regionale gesprekken met de grote aanbieders die door Amersfoort worden georganiseerd. Anderzijds gaan we zelf op structurele basis in gesprek met de belangrijkste lokale aanbieders en maken nieuwe afspraken over resultaten en wacht- en doorlooptijden.
4. We hebben een taskforce opgesteld. We focussen ons op 5 maatregelen. We maken onderscheid tussen kosten besparen (het huidige kostenniveau verlagen) en kosten beheersen (de huidige kosten niet verder laten stijgen). Het accent ligt vooral op sturen op toegang, meer benutten van het voorliggende veld en accountmanagement.
5. Wij hebben de egalisatiereserve Sociaal Domein ingesteld waarmee fluctuaties tijdelijk kunnen worden opgevangen.

5.7 Werk, inkomen & participatie

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Kiel

Omschrijving risico

Open eindregeling bijstand

De ontwikkeling van het aantal bijstand cliënten is een onzekerheid (open eindregeling). Na een daling van het aantal bijstandsgerechtigden in 2019, zowel landelijk als in Leusden, zal het coronavirus het keerpunt zijn. De verwachting is dat er hogere instroom zal zijn, met daarbij een lagere te verwachten uitstroom. De instroom is onder te verdelen in:

- Instroom vanuit einde WW-tijd: cliënten die in deze crisisperiode het einde van hun WW bereiken, en nu vanwege de crisis niet aan een baan komen, gaan over op een bijstandsuitkering;
- Instroom van uitzendkrachten: uitzendkrachten van wie het contract stopt, of niet wordt verlengd, komen zonder werk te zitten. Hebben niet altijd recht op een WW-uitkering (of maar heel kort vanwege hun korte arbeidsverleden) en krijgen recht op een bijstandsuitkering;
- Schoolverlaters: normaliter is in de maanden augustus/september een hogere instroom te merken als gevolg van de schoolverlaters. Als gevolg van de crisis kan het zijn dat het voor deze schoolverlaters langer dan normaal duurt om een baan vinden.

Voor Leusden wordt de BUIG uitkering voor 40% bepaald door historische maatstaven en voor 60% op objectieve maatstaven. De meerjarenbegroting 2021-2024 is opgesteld met het uitgangspunt dat het rijksbudget BUIG onze uitkeringslasten volledig dekt. Omdat we uitgaan van het feit dat de rijksinkomsten de bijstandslasten volledig dekken, betekent dit dat in de begroting geen financiële ruimte voor het opvangen van een tekort is gereserveerd. Schommelingen in het macrobudget werken daarom direct door in het begrotingsresultaat In hoeverre extra uitkeringslasten a.g.v. de Coronacrisis ook daadwerkelijk een tekort vormen in de begroting, is sterk afhankelijk van het feit of, en in hoeverre, het Rijk de hoogte van het macro BUIG budget naar boven bijstelt. Het risico wordt overigens deels ondervangen door de vangnetregeling die het rijk heeft ingesteld. Daarbij kan het meerdere boven 107,5% van de rijksbijdrage door het Rijk gedeeltelijk aanvullend worden gecompenseerd indien wordt voldaan aan een aantal criteria.

Bijzondere bijstand

Als gevolg van de coronacrisis komen er mogelijk meer aanvragen binnen voor bijzondere bijstand van de “nieuwe” bijstandsgerechtigden die als gevolg van de crisis zijn ingestroomd.

Uitvoeringskosten sociale zaken

Op basis van de afrekening uitvoeringskosten 2019 en de offerte 2020 zien we een toename van het aantal uren dienstverlening, met name voor trajectbegeleiding. Dit brengt hogere kosten met zich mee.

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) wordt voor onze gemeente uitgevoerd door gemeente Amersfoort. Uitvoeringslasten worden doorbelast en in rekening gebracht bij ons. Hierover moeten nog nadere afspraken worden gemaakt. Toegezegd is dat gemeenten financieel worden gecompenseerd voor de uitvoeringskosten in het kader van de Tozo. Voor de uitvoeringskosten zal worden gewerkt met een normbedrag per besluit op een aanvraag. Het is nog niet duidelijk hoe dit normbedrag de (doorbelaste) kosten van Amersfoort dekt.

Daarnaast nemen waarschijnlijk de uitvoeringskosten ook toe door de verwachte toename van het cliëntenbestand.

Nieuwe wet inburgering

De invoering van het nieuwe inburgeringsstelsel is met zes maanden opgeschoven naar 1 juli 2021. Inmiddels zijn er bestuurlijke afspraken tussen VNG en ministerie SZW. Voor de uitvoering van de nieuwe wet inburgering zijn vooralsnog geen specifieke uitgaven geraamd in onze begroting. Er komen (extra) middelen vanuit het Rijk, maar of we gaan 'uitkomen' met de middelen die we krijgen, wordt pas duidelijk als bekend is hoeveel het Rijk uiteindelijk beschikbaar stelt én de nieuwe Wet verder uitgewerkt zijn.

Aanvullende dotatie Voorziening dubieuze debiteuren bijstand cliënten

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening voor dubieuze debiteuren bijstand cliënten vastgesteld door afhankelijk van de ouderdom van de openstaande vorderingen een bepaald percentage als oninbaar te beschouwen. Door het toenemen van het aantal uitkeringen zal naar verwachting ook een effect hebben op de omvang van de benodigde voorziening en mogelijk resulteren in een aanvullende dotatie aan voorziening.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	120.000	195.000	295.000
Risicobedrag 2022	120.000	195.000	295.000
Risicobedrag 2023	120.000	195.000	295.000
Risicobedrag 2024	120.000	195.000	295.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is ten opzicht van de vorige risicomonitor niet veranderd. In meerjarenperspectief hanteren wij jaarlijks hetzelfde risicobedrag omdat het risico een structureel karakter heeft en wij nog geen goede inschatting kunnen maken van de risicobedragen na 2021.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Wij zullen de ontwikkeling van de kosten nauwlettend blijven monitoren en bijsturen indien dit noodzakelijk mocht zijn.
2. De ontwikkelingen bij de bijstand (o.a. in-/uitstroom) worden nauwlettend en permanent gevolgd.
3. Ter compensatie van een mogelijk tekort doen we beroep op de Vangnetuitkering vanuit het Rijk.

5.8 Niet halen ombuigingen en taakstellingen

Programma: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

In de programmabegroting 2020-2023 en de kaderbrief 2020 is een pakket aan bezuinigingsmaatregelen opgenomen. Het totaal aan bezuinigingsmaatregelen sluit in meerjarenperspectief op een bedrag van € 1,7 mln. Het risico bestaat dat niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo worden gerealiseerd. Daarnaast is het mogelijk dat een enkele taakstelling in de praktijk soms niet- of slechts gedeeltelijk haalbaar blijkt te zijn.

Gerelateerde risico's

Het risico op het niet halen van de ombuigingen en taakstellingen heeft een relatie met de risico's Jeugdzorg en WMO vanwege de taakstellingen in het Sociaal Domein.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	160.000	320.000	475.000
Risicobedrag 2022	170.000	350.000	520.000
Risicobedrag 2023	190.000	380.000	560.000
Risicobedrag 2024	190.000	380.000	560.000

Ontwikkeling risico

Onze risico inschatting is ongewijzigd. In meerjarenperspectief neemt de omvang van de bezuinigingsmaatregelen toe waarmee ook de ingeschatte risicobedragen toenemen.

Acties (beheersmaatregelen)

1. In onze P&C producten rapporteren wij over de voortgang in de uitvoering van de maatregelen die moeten bijdragen aan een meerjarige sluitende begroting. Deze rapportages vindt plaats in de vorm van een monitor waarin per maatregel wordt aangegeven wat de realisatie, de voortgang en de status is.
2. We monitoren de voortgangsmaatregelen met betref de taakstelling op het Sociaal Domein en rapporteren daarover maandelijks aan het college. In de monitoring participeert ook Stichting Lariks, die mede uitvoering geeft aan de indicatiestelling en triage van de zorg. Op basis van data-analyses wordt het kostenverloop WMO en Jeugd gemonitord, worden verdiepende analyses gedaan en wordt gestuurd op mogelijk relatief eenvoudig te realiseren besparingen.

5.9 Verstrekte leningen & garanties

Paragraaf: financiering
Portefeuillehouder: Wethouder Vos

Omschrijving risico

Het verstrekken van leningen en gemeentegaranties aan instellingen houdt in dat de gemeente risico loopt. Het niet nakomen van de financiële verplichtingen kan leiden tot een situatie waarbij de gemeente wordt aangesproken op de garantstelling of haar verstrekte lening moet afwaarderen.

In 2018 is een gemeentegarantie verleend aan de Vereniging van Eigenaren van bewoners in het Hoofdcentrum in Leusden (hierna: VvE) in verband met de renovatie en verduurzaming van woningen boven winkelcentrum De Hamershof. Voor dit project heeft de VvE financiering aangetrokken waaronder een geldlening van € 3,4 miljoen bij de BNG. Voor deze lening staan gemeente Leusden en de provincie Utrecht elk voor 50% oftewel € 1,7 miljoen garant.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	90.000	130.000	190.000
Risicobedrag 2022	90.000	130.000	190.000
Risicobedrag 2023	90.000	130.000	190.000
Risicobedrag 2024	90.000	130.000	190.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is ten opzicht van de vorige risicomonitor niet veranderd In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Regelmatig beoordelen wij de financiële positie van de betreffende organisaties. Het risico op de garanties wordt overigens beperkt door de vestiging van het hypotheekrecht op betreffende accommodaties ten gunste van de gemeente.
2. Bij de gemeentegarantie aan VvE de Hamershof geldt als beheersmaatregel dat een pandrecht wordt gevestigd op de servicekosten van de eigenaren van de woningen. Dit pandrecht verschaft zekerheid aan de gemeente en provincie.

5.10 Verbonden en gerelateerde partijen

Paragraaf: Verbonden partijen
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

Het deelnemen aan gemeenschappelijke regelingen betekent het gedeeltelijk inleveren van autonomie op de betreffende (beleids)terreinen. Besluiten met financiële gevolgen worden genomen door een bovengemeentelijk bestuursorgaan en zijn bindend voor alle deelnemende gemeenten. Leusden kan besluiten met betrekking tot nieuw beleid niet zelfstandig beïnvloeden, met als gevolg dat de financiële consequenties dan als voldongen feit in de begroting moeten worden verwerkt.

Extra kosten corona GGD & VRU

Het Corona virus geeft extra druk op de dienstverlening van de GGD en de Veiligheidsregio wat extra kosten met zich mee zal brengen.

Overige belangrijke risico's VRU

(On)Gelijke behandeling vrijwilligers
Op landelijk niveau speelt nog steeds de problematiek met betrekking tot de arbeidsvoorwaardelijke (on)gelijke behandeling van de vrijwilligers. Hierdoor is het structurele financiële effect van deze ontwikkeling op de VRU begroting nog onbekend. De loonkosten worden door VRU ingeschat op ca. € 4,1 miljoen per jaar. Omdat landelijk nu wordt ingezet op taakdifferentiatie, acht VRU het geraamde effect van bezoldiging aanzienlijk lager en geeft de kans daarmee aan als ''klein'' (25%). Het weerstandsvermogen van VRU is ontoereikend om de ingeschatte € 4,1 miljoen op te vangen. Dit betekent een financieel risico voor de gemeenten.

Daling Openbaar Meld Systeem (OMS) opbrengsten

Als het huidige OMS-stelsel op termijn stopt te bestaan en deze activiteit aan de markt wordt overgelaten, zullen de huidige OMS-opbrengsten voor de VRU wegvallen. Het (maximale) effect voor de begroting van de VRU bedraagt € 1,1 miljoen. Gelet op de conclusies van het landelijke onderzoek wordt de kans op het - op termijn - wegvallen van de OMS-opbrengsten ingeschat als 'groot' (75%). Voor de gemeente Leusden betekent dit een mogelijke hogere bijdrage van ca. € 21.000.

RWA

De Corona crisis heeft wellicht ook gevolgen voor de productie/omzet SW bedrijven van Amfors.
En daarmee van invloed op het resultaat van Amfors, de bijdrage van Amfors aan het negatieve subsidieresultaat RWA en daarmee een mutatie in de gemeentelijke bijdrage aan resultaat RWA.

Gerelateerde risico's

De eventuele invoering van de Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen zal naar waarschijnlijkheid een gevolg hebben met onze risico's met betrekking tot jeugdhulp.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	30.000	90.000	150.000
Risicobedrag 2022	30.000	90.000	150.000
Risicobedrag 2023	30.000	90.000	120.000
Risicobedrag 2024	30.000	90.000	120.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is ten opzicht van de vorige risicomonitor met € 30.000 gedaald omdat wij het risico als gevolg van het corona virus iets lager inschatten voor het midden scenario. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

Tijdig rapporteren door college aan de Raad van relevante ontwikkelingen zoals het aangaan of beëindigen van overeenkomsten met verbonden partijen, wijzigingen in de doelstellingen of nieuwe financiële risico's.

5.11 Informatisering

Paragraaf: Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder: Wethouder Kiel

Omschrijving risico

Door stroomuitval, menselijke fouten, fouten in software en computercriminaliteit kan onze ICT uitvallen of anderszins kwetsbaar worden. Mogelijke gevolgen hiervan kunnen zijn:

- Onze dienstverlening valt uit;
- Extra en onvoorziene kosten voor herstelwerkzaamheden;
- Verlies van data;
- Schade door lekken van vertrouwelijke plannen of informatie.

Naast de wensen en eisen van de organisatie en de samenwerking BLNP zijn er ook ontwikkelingen vanuit de landelijke overheid die voor onze gemeente naast organisatorische gevolgen ook hun effecten hebben op de ICT omgeving. Een voorbeeld hiervan zijn de ontwikkelingen op het gebied van de Omgevingswet. Waarschijnlijk brengt dit gevolgen op het gebied van informatisering met zich mee maar is nog onduidelijk met welke kosten we geconfronteerd worden. Ook er sprake van toenemende complexiteit van het ICT landschap door innovaties zoals Big Data, Smart cities, etc.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	35.000	100.000	160.000
Risicobedrag 2022	35.000	80.000	125.000
Risicobedrag 2023	35.000	80.000	125.000
Risicobedrag 2024	35.000	80.000	125.000

Ontwikkeling risico

In onze risico-inschatting gaan veronderstellen we dat er aanvullende incidentele kosten nodig zijn vanwege de aanpassingen aan de 1,5 meter samenleving in 2021. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2022 ook gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

1. In het Informatieplan zijn de onderwerpen Privacy, Omgevingswet, en de samenwerkingsverbanden opgenomen als deelprogramma's en –projecten.
2. Wij zijn aangesloten bij de informatiebeveiligingsdienst voor gemeente (IBD) en zijn gestart om de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) te implementeren. De BIO omvat o.a. een totaalpakket aan informatiebeveiligingsbeheersingmaatregelen die voor iedere gemeente noodzakelijk is om te implementeren. In het kader van de BIO hebben wij de volgende maatregelen genomen:
   - Er wordt jaarlijks een risico-analyse uitgevoerd in het kader van onze informatiebeveiliging.
   - Er wordt jaarlijks een uitwijktest uitgevoerd.
   - Er wordt jaarlijks ook een penetratietest op ons netwerk uitvoeren om te toetsen of we voldoende beveiligd zijn tegen de risico's van hacken.
3. Er is een protocol voor het melden van datalekken vastgesteld en aan alle medewerkers bekend gemaakt.
4. In BLNP verband gaan we ons toegangsbeleid en ons bedrijfscontinuïteitsplan actualiseren en gaan we een netwerkmonitoring tool (SIEM/SOC) implementeren.

5.12 Aansprakelijkheid en juridische procedures

Programma: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

Claims

Het algemene beeld is dat burgers de overheid vaker aansprakelijk stellen en schade claimen. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is een budget in de begroting opgenomen. Desondanks kunnen zich claims voordoen waarvoor de gemeente niet (volledig) verzekerd is, zoals de immateriële schade. Bovendien kan er sprake zijn van imagoverlies in verband met aansprakelijkheidsschade.

Juridische procedures

Verkeerd uitgevoerde aanbestedingen, fouten in vergunningverlenings-procedures of een onjuiste claimafhandeling kunnen tot juridische procedures leiden. Ook handhavingszaken om een overtreding van wet- of regelgeving aan te pakken brengen dergelijke risico's met zich mee. Het aantal procedures en de hoogte van de kosten zijn slecht in te schatten. Daarnaast speelt ook het risico van een dwangsom bij het niet tijdig beslissen op grond van de Wet dwangsom bij niet tijdig beslissen. In de vele WOB-verzoeken die wij ontvangen wordt hierop regelmatig bewust gekoerst door verzoekers.

AVG

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door en namens de gemeente. Dit brengt voor organisaties verplichtingen met zich mee. Een overtreding van de AVG kan door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) worden bestraft met een boete van 10 of 20 miljoen euro, afhankelijk van de overtreding. Wanneer iemand schade lijdt doordat de gemeente in strijd handelt met de AVG, zijn wij aansprakelijk voor de door die inbreuk ontstane schade.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	60.000	90.000	160.000
Risicobedrag 2022	60.000	90.000	160.000
Risicobedrag 2023	60.000	90.000	160.000
Risicobedrag 2024	60.000	90.000	160.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is ten opzichte van de vorige risicomonitor niet gewijzigd. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

In samenwerking met BNLP gemeenten ontwikkelen we een integrale en gestructureerde aanpak om de juridische kwaliteitszorg in onze organisatie beter te borgen waarmee we het risico op aansprakelijkheid en optreden van juridische procedures verminderen.

5.13 Fiscale risico's

Programma: Diverse programma's
Portefeuillehouder: Wethouder Vos

Omschrijving risico

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (VpB) is een belasting die wordt geheven over de fiscale winst welke door een onderneming is behaald. Met ingang van 1 januari 2016 is de gemeente Vennootschapsbelastingplichtig bij economische activiteiten waarbij de gemeente in concurrentie treedt (of kan treden) met de markt en daarmee winst behaald. Van deze activiteiten zal de fiscale winst moeten worden bepaald. Vpb is voor gemeenten en de belastingdienst nieuwe wetgeving. Er wordt landelijk en per gemeente op onderdelen nog steeds overleg gepleegd met de Belastingdienst over verschillen in interpretatie van de wet. Hierdoor bestaat het risico dat gemaakte keuzes wellicht moeten worden herzien met een mogelijk effect op de omvang van de vpb-plicht.

BTW stichting Afvalfonds Verpakkingen

De bijdragen die gemeenten ontvangen van de stichting Afvalfonds Verpakkingen voor de gescheiden inzameling, sortering en/of verwerking van verpakkingsafval zijn belast met btw. Dat heeft staatssecretaris Menno Snel (Financiën) per brief eind 2019 aan de VNG laten weten. De standpunten van Financiën gelden ook voor het verleden, waarbij in beginsel de reguliere verjaringstermijn van 5 jaar van toepassing is. We lopen het risico dat we onze aangiften moeten corrigeren en geconfronteerd worden met te betalen belastingrente over de niet afgedragen btw bedragen.

Werkkostenregeling

De werkkostenregeling geldt voor alle vergoedingen, verstrekkingen en ter beschikking gestelde voorzieningen die tot het loon uit tegenwoordige dienstbetrekking horen. Op grond van de werkkostenregeling kunnen vergoedingen en verstrekkingen, tot een bepaald percentage van het fiscale loon, onbelast aan werknemers verstrekt worden. Wordt deze forfaitaire ruimte overschreden dan betaald de werkgever over het meerdere 80% eindheffing.

BTW sportvrijstelling

Om sport en beweging te stimuleren konden gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die aan hen in rekening werd gebracht in aftrek brengen. Dit recht op aftrek is met ingang van 1 januari 2019 vervallen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten daarom jaarlijks een uitkering aanvragen ter compensatie van het btw-nadeel. Landelijk zijn het totaal aan aanvragen ten opzichte van het rijksbudget stuk hoger. Wij lopen het risico dat de jaarlijkse uitkeringen lager uitvallen dan onze aanvragen.

Gerelateerde risico's

Het risico BTW stichting Afvalfonds Verpakkingen heeft een relatie met het risico lagere afvalopbrengsten.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	100.000	200.000	270.000
Risicobedrag 2022	50.000	120.000	170.000
Risicobedrag 2023	50.000	110.000	160.000
Risicobedrag 2024	50.000	110.000	160.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is met € 20.000 voor het midden scenario toegenomen doordat we rekening houden met een (wederom) lagere toekenning van de SPUK. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

1. Wij monitoren voor de werkkostenregeling periodiek of we binnen de forfaitaire ruimte blijven.
2. We maken gebruik van ons Tax Control Framework (TCF). Het TCF is een samenstel van processen en interne beheersingsmaatregelen dat ervoor moet zorgen dat de fiscale risico's van de gemeente bekend zijn en beheerst worden.

5.14 Lagere Afvalopbrengsten

Programma: Domein Leefomgeving
Portefeuillehouder: Wethouder Van Beurden

Omschrijving risico

Vergoeding Afvalfonds

De verpakkingsketen (de keten van inzameling tot recycling/ vergoeding van lege kunststof verpakkingen, blik en drankenkartons, vooral bekend als PMD maar sinds kort landelijk ook als PDB) wordt anders georganiseerd, wat voor de gemeente een grote verandering in de kosten- en opbrengststructuur tot gevolg heeft. Het Afvalfonds (het uitvoeringsorgaan van de Nederlandse verpakkende industrie) en de VNG hebben een nieuw regiemodel vastgesteld. De AVU-gemeenten, dus ook Leusden, zijn per 1 april 2020 overgegaan op dit nieuwe regiemodel. In het nieuwe systeem is de gemeente alleen nog maar verantwoordelijk voor het inzamelen van PMD en krijgt het een inzamelvergoeding voor het op de overslaglocatie goedgekeurd PMD. De financiële afhandeling na de acceptatie van het PMD geschiedt voortaan buiten de gemeenten en de AVU om.

Door deze systeemwijziging is zowel een kostendaling voor het verwerken van PMD als een daling van de vergoeding voor vermarkt PMD uit de AVU-begroting gehaald. De financiële afhandeling na de acceptatie van het PMD geschiedt voortaan buiten de gemeenten om. AVU meldt in de begroting hierover dat de gemeenten hiervan begrotingstechnisch niets meer merken. Wij hebben nog geen ervaring met deze nieuwe opzet en de volledige financiële consequentie is dus nog onduidelijk. Onduidelijk is ook het effect van de corona crisis op de inzamelvergoeding.

Lagere inkomsten Afvalstoffenheffing

De Afvalstoffenheffing wordt in twee delen geïnd; een vast deel en een variabel deel (achteraf in rekening gebracht). Deze keuze is gemaakt om het geactualiseerde afvalbeleid (zo weinig mogelijk te verbranden restafval en zoveel mogelijk recyclebare grondstoffen inzamelen) te ondersteunen. We lopen het risico dat de inkomsten vanuit het variabel deel lager zijn dan begroot doordat de werkelijke aantal aanbiedingen restafval, in lijn met de ambitie van het afvalbeleid, nadelig afwijkt dan waarmee we in onze raming rekening mee gehouden hebben.

Gerelateerde risico's

Inzake onze afvalopbrengsten lopen we een financieel risico ten aanzien van de btw inzake stichting Afvalfonds. Dit risico is financieel meegenomen bij fiscale risico's.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	30.000	55.000	80.000
Risicobedrag 2022	20.000	35.000	50.000
Risicobedrag 2023	20.000	35.000	50.000
Risicobedrag 2024	20.000	35.000	50.000

Ontwikkeling risico

Onze risico-inschatting is voor 2021 € 20.000 hoger voor het midden scenario dan volgende risico jaren omdat we rekening houden met een lagere inzamelvergoeding in verband met de gevolgen van het corona virus en de onzekerheid over de financiële gevolgen van het regiemodel. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2022 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

Wij zullen de ontwikkeling van de opbrengsten en kosten van afvalinzameling nauwlettend blijven monitoren.

5.15 Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen

Programma: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico

Algemene risico's:

Er bestaat altijd een kans dat zich tegenvallers voordoen op grote projecten doordat zaken niet te kwantificeren zijn of doordat risico's zijn onderschat. Dat kunnen bouwkosten betreffen, maar ook de gevolgen voor de exploitatie van nieuwe of gerenoveerde voorzieningen.

Loon en -prijsontwikkeling

Na een periode met een relatief gunstig aanbestedingsklimaat is het risico op prijsstijgingen met name aanwezig bij het aanbesteden van werken. Tegenvallers in aanbestedingen kunnen een opdrijvend effect hebben op de begroting of het actualiseren van onderhoudsperspectieven.

Vervanging & groot onderhoud gemeentelijke accommodaties

Een gedeelte van de gemeentelijke accommodaties is in het verleden gefinancierd uit incidentele middelen of is inmiddels afgeschreven. Vervanging van deze accommodaties, zoals bijvoorbeeld De Korf, kan in dat geval niet gedekt worden uit vrijvallende kapitaallasten. Op termijn moeten er voor de vervanging van de betreffende accommodaties middelen gevonden worden. Daar waar deze middelen niet incidenteel gevonden kunnen worden of er geen ruimte bestaat binnen de bestaande begrotingskaders, vormt dit een risico. Daarnaast kan ook de instandhouding van gemeentelijke gebouwen vragen om aanvullende middelen, bijvoorbeeld als het gaat om nieuwe wet en regelgeving op het vlak van gebouwenbeheer.

Veroudering infrastructuur

Leusden veroudert en dat vraagt op termijn meer onderhoud om onze infrastructuur op peil te houden. Bij de actualisatie van de onderhoudsvoorzieningen bestaat het risico dat onze dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen structureel verhoogd moeten worden

CJG

Het beheer van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is overgegaan van Lariks naar de gemeente. We lopen het risico dat de financiële afwikkeling tussen de gemeente en Lariks zorgt voor hogere structurele beheerlasten.

Meerkosten voor het afvoeren met PFAS vervuilde baggerspecie

De afkorting PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. Dit zijn door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen. PFAS zijn in veel verschillende producten gebruikt. Bijvoorbeeld in kleding, meubels, verpakkingsmaterialen en kookgerei. Bij het gebruik en de verwerking van deze producten en bij fabrieksemissies en incidenten, zijn deze stoffen in het milieu terechtgekomen en zitten nu onder andere in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater. Wij lopen het risico dat de kosten voor het afvoeren van baggerspecie hierdoor gaan verdubbelen. Samen met het Waterschap wordt bekeken, waar het met PFAS vervuilde slib (betaalbaar) naar kan worden afgevoerd en wordt tevens onderzocht of er op een andere manier gebruik kan worden gemaakt van het slib om op stortkosten te besparen.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	160.000	390.000	620.000
Risicobedrag 2022	190.000	450.000	735.000
Risicobedrag 2023	205.000	480.000	795.000
Risicobedrag 2024	205.000	480.000	795.000

Ontwikkeling risico

De risicobedragen voor 2021 zijn ten opzicht van de vorige monitor toegenomen doordat het risico op de verhoging van onze dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen is toegenomen de risico's ten aanzien van het CJG en PFAS voor het eerst meegenomen zijn.

Acties (beheersmaatregelen)

1. In begroting hebben we een stelpost voor loon- en prijsontwikkeling geraamd.
2. Het benodigde meerjarige groot onderhoud aan gemeentelijke accommodaties wordt continue bewaakt en daar waar nodig financieel bijgesteld na vermelding in de voorjaarsnota of najaarsnota. Voor hoger dan eerder voorziene uitgaven op projecten wordt aanvullend krediet aangevraagd bij de raad.

5.16 Leerlingenvervoer

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: wethouder Kiel

Omschrijving risico

De gemeente is wettelijk verplicht om een adequaat systeem van leerlingenvervoer aan te bieden. De kosten van het vervoer zijn sterk afhankelijk van het aantal leerlingen, het aantal ritten en de bestemming van deze ritten.
De laatste jaren is er sprake van een toename van de kosten van het leerlingenvervoer. Een oorzaak is dat er steeds meer kinderen met "zware problematiek" zijn waardoor individueel vervoer nodig is en dat hiervoor steeds vaker specialistische scholen op afstand worden ingezet. Daarnaast zijn de tarieven gestegen van aanbieders vanwege hogere loonkosten gunning van het leerlingenvervoer op basis van kwaliteitscriteria (maximale reistijd naar beneden en milieu eisen).

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	10.000	30.000	50.000
Risicobedrag 2022	10.000	30.000	50.000
Risicobedrag 2023	10.000	30.000	50.000
Risicobedrag 2024	10.000	30.000	50.000

Ontwikkeling risico

Onze inschatting van het risico is ten opzichte van de vorige monitor voor het midden scenario met € 20.000 gedaald. In meerjarenperspectief zijn we niet in staat om een goede inschatting te maken van de risicobedragen. Hierom wordt het risicobedrag van 2021 gehanteerd voor de volgende jaren.

Acties (beheersmaatregelen)

De ontwikkelingen van leerlingenaantallen, vervoerskilometers en kosten blijven we actief volgen.

5.17 Omgevingswet

Programma: Domein Leefomgeving
Portefeuillehouder: Wethouder Vos

Omschrijving risico

De Omgevingswet zorgt voor een integrale benadering van de fysieke leefomgeving door een groot aantal wetten en beleidsregels in één wet en vier AMvB's samen te brengen. De wet leidt tot een inhoudelijke integratie van beleid in het ruimtelijke domein, maar ook wordt een andere cultuur beoogd met minder regels, meer maatwerk, meer afwegingsruimte en meer betrokkenheid van belanghebbenden aan de voorkant van ingrepen in de fysieke leefomgeving. De stelselwijziging vormt een stevige opgave voor de organisatie van de gemeente Leusden. Er moeten werkzaamheden worden gedigitaliseerd, van medewerkers wordt nieuwe vaardigheid en houding verwacht, er moet invulling worden gegeven aan participatie, regionale samenwerking en aan nieuwe instrumenten zoals de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Dit terwijl de kaders vanuit de rijksoverheid vaak met het verloop van de tijd pas duidelijk(er) worden. In april heeft minister Ollongren de invoering van de Omgevingswet met een jaar uitgesteld tot 1 januari 2022 vanwege de coronacrisis en ten behoeve van een zorgvuldige implementatie.

Leusden bereidt zich via een meerjarig proces voor op de Omgevingswet met een programma waarin verschillende sporen en deelprojecten in samenhang worden uitgevoerd. Ter voorbereiding op de wet moet namelijk een complex proces worden doorlopen, waarbij kaders vanuit het Rijk inmiddels scherp zijn, maar waarbij sommige invullingen van die kaders nog diffuus overkomen. Dit kan tussentijdse bijstellingen nodig maken. Afwachten tot alles helder is, is geen optie. De voorbereidingen zijn enkele jaren geleden al gestart om op tijd aan de wettelijke taken te kunnen voldoen. Hiervoor ligt de focus in 2020 en 2021 op het in ieder geval behalen van de wettelijke eisen. Daarbij is resultaatgerichtheid het sleutelwoord.

Wij houden rekening met kosten voor zowel de invoering als uitvoering van de Omgevingswet. Het betreft onder andere personele lasten, opleidingen, vervanging van software voor vergunning, toezicht en handhaving (VTH) en de digitaliseringopgave via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
Voor de implementatie van de wet heeft de raad in 2017 een budget beschikbaar gesteld dat in 2020 uitgeput raakt. Bij de Kaderbrief 2021 heeft de raad aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Het betreft incidenteel € 232.000 om de implementatie van de wet op minimaal benodigd niveau voort te zetten, en € 39.000 voor structurele kosten die 'hard' zijn.

De Omgevingswet zal nog meer structurele financiële effecten hebben dan de genoemde € 39.000 echter die effecten zijn nu nog niet in geld te vertalen. Meerkosten kunnen ontstaan bij tegenvallers, bij het verwerken van rijksregels (bruidsschat), het digitaliseren van de omgevingsvisie, en bij hogere ambities op gebied van communicatie en participatie. Het risico bestaat er met name uit dat werkzaamheden niet met de bestaande formatie kunnen worden opgevangen en dat aanvullende capaciteit nodig is voor beleidsintegratie, bruidsschat, VTH, HRM en communicatie. Ook de RUD bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet en heeft een implementatieplan opgesteld waarvan nog geen financiële vertaling bekend is. De gevolgen voor de leges worden naar verwachting in de loop van 2021 inzichtelijk. Met deze factoren is in de budgetvraag bij de Kaderbrief geen rekening gehouden maar deze benoemen wij in de risicomonitor.

Een groeiende groep gemeenten maakt zich zorgen over de financiële onzekerheid probeert de VNG te bewegen om in actie te komen. Op de ALV van 25 september wordt een motie ingediend die de VNG oproept om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de wet alle gemeenten te raadplegen over de financiële consequenties van de stelselherziening. Ook willen ze de bevestiging van de randvoorwaarde dat invoering van de wet de komende tien jaar voor gemeenten budgetneutraal zal verlopen. Daarbij doen ze een beroep op het Rijk om extra middelen ter beschikking te stellen. Op 9 juli heeft de gemeenteraad van Leusden hieraan zijn steun betuigd via een motie die unaniem is aangenomen.

Gerelateerde risico's

Het risico op de lagere opbrengsten bouwleges heeft een relatie met de omgevingswet. De invoering van de omgevingsweg zal naar waarschijnlijk ook een negatief effect hebben op de opbrengsten bouwleges.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2020	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2021	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2022	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2023	P.M.	P.M.	P.M

Ontwikkeling risico

Als risicobedrag nemen we vooralsnog P.M. (pro memorie, ter herinnering) op. Hiervoor is gekozen omdat er niet genoeg gegevens zijn om een indicatieve inschatting te maken van het risicobedrag.

Acties (beheersmaatregelen)

1. We zijn voor de Omgevingswet een voorbereidingstraject gestart, om de onder de wet vallende processen, activiteiten en organisatieonderdelen te laten voldoen aan de wettelijke verplichtingen.
2. Tijdig rapporteren door college aan de raad van relevante ontwikkelingen of nieuwe financiële risico's.

5.18 Lagere opbrengsten bouwleges

Programma: Domein Ruimte
Portefeuillehouder: wethouder Vos

Omschrijving risico

Wkb

Naar verwachting zal met ingang van 2022 de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking treden. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Het bouw- en woningtoezicht, zoals gemeenten dat nu uitvoeren, wordt een taak van marktpartijen. Een verklaring van de kwaliteitsborger zal bij oplevering voorwaarde zijn voor ingebruikname. Een van de gevolgen hiervan is dat de bouwleges gaan dalen. Onduidelijk is nog in welke mate dit gaat gebeuren.

Omgevingswet

De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de heffing van de leges voor omgevingsvergunningen. Er komen minder vergunningplichten. De huidige omgevingsvergunning wordt gesplitst in een 'technisch deel' en een 'ruimtelijk deel'. Gemeenten mogen alleen nog voor de technische toets van sommige bouwwerken leges heffen en voor de toets aan het omgevingsplan. De bouwleges zullen dalen. Daarentegen mogen gemeenten wel milieuleges gaan heffen. Onduidelijk is nog de financiële impact hiervan voor Leusden.

Verminderde bouwactiviteit

De economische teruggang vanwege het Corona virus kan leiden tot verminderde of gewijzigde bouwactiviteit en hierdoor afname van de inkomsten uit bouwleges.

Gerelateerde risico's

Het risico op de lagere opbrengsten bouwleges heeft een relatie met de Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet zal naar verwachting een negatief effect hebben op de opbrengsten bouwleges.

Gerelateerde risico's

Het risico op de lagere opbrengsten bouwleges heeft een relatie met de omgevingswet. De invoering van de omgevingsweg zal naar waarschijnlijk ook een negatief effect hebben op de opbrengsten bouwleges.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2022	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2023	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2024	P.M.	P.M.	P.M

Ontwikkeling risico

Voor het midden scenario houden we rekening met een dalende opbrengst van ongeveer 35% waar mee de structurele daling ongeveer 150.000 euro zou bedragen. In onze doorrekeningen hebben we rekening gehouden met de omvang van de egalisatiereserve bouwleges waardoor vooralsnog we geen risicobedragen opgenomen hebben.

Acties (beheersmaatregelen)

1. We volgen de ontwikkeling van het aantal aanvragen om bouwvergunningen en de inkomsten bouwleges.
2. Om fluctuaties in de baten van de bouwleges op te vangen maken we gebruik van de egalisatiereserve bouwleges.

5.19 Peuteropvang en VVE

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: wethouder Kiel

Omschrijving risico

Rijkskortingen en aangepaste wetgeving

Na vaststelling van het Leusdense beleid rondom peuteropvang en vroeg- en voorschoolse educatie (in 2017) zijn diverse Rijkskortingen en aangepaste wetgeving van invloed geweest op de uitgaven en inkomsten voor peuteropvang en VVE.

Vanaf 2021 wordt voorschoolse educatie uitgebreid van 12 naar 16 uur. Dit heeft tot gevolg dat de gemeente méér uren moet aanbieden, wat gevolgen kan hebben voor de kosten. Gefaseerd op die urenuitbreiding ondersteunt vanaf 2022 een pedagogisch beleidsmedewerker, de pedagogisch medewerker bij een kwalitatief goede invulling daarvan. Dit zal kostprijsverhogend werken bij de organisaties, waarmee het door ons gestelde uurtarief onder druk kan komen te staan.

Risicobedragen

Scenario	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
Risicobedrag 2021	0	20.000	30.000
Risicobedrag 2022	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2023	P.M.	P.M.	P.M
Risicobedrag 2024	P.M.	P.M.	P.M

Ontwikkeling risico

De ontwikkeling van het risico en inschatting van de risicobedragen zijn nog afhankelijk van de evaluatie van de beleidsuitgangspunten. Als risicobedrag voor de jaren 2022 -2023 nemen we vooralsnog P.M. (pro memorie, ter herinnering) op. Hiervoor is gekozen omdat er niet genoeg gegevens zijn om een indicatieve inschatting te maken van het risicobedrag.

Acties (beheersmaatregelen)

1. We gaan ons nieuwe beleid zo goed als mogelijk afstemmen op de kortingen van het Rijk en de aangepaste wetgeving.